

بسمتعالی

**به کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی، استانداری‌ها  
و سایر دستگاه‌های اجرایی**

در راستای بندهای (۱) و (۳) سیاست‌های کلی «امنیت اقتصادی» ابلاغی ۱۳۷۹/۱۱/۳ و بند (۱۷) «سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری» ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۲ مقام معظم رهبری و با عنایت به احکام مندرج در «آیین‌نامه لزوم ثبت و اطلاع‌رسانی مقررات در پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار» موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۷۹۷۶/ت/۱۱۳۴۶ مورخ ۱۴۰۲/۲/۹ و «آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار»، موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۲۹۵۹۷/ت/۱۳۵۸۶ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۱۳ هیأت وزیران و همچنین «دستورالعمل نحوه تدوین پیش‌نویس مقررات مرتبط با محیط کسب و کار» به شماره ۱۳۵۴۴ مورخ ۱۴۰۳/۲/۱ معاون حقوقی رئیس جمهور، به استناد اصول (۱۲۴) و (۱۳۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، راهنمای «حقوق فعالان اقتصادی در مواجهه با مقررات» در (۱۴) بند، جهت رعایت دقیق آن توسط دستگاه‌های اجرایی، به شرح زیر ابلاغ می‌گردد:

**«راهنمای حقوق فعالان اقتصادی در مواجهه با مقررات»**

**بند اول - حق آگاهی از مراجع وضع مقرر و حدود صلاحیت آن‌ها**

هیچ مرجع یا مقامی نمی‌تواند برای مردم وضع مقرر کند مگر آن که قانون چنین اختیاری را به وی اعطاء نموده باشد. در همین راستا، کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند مراجع و مقامات صلاحیت‌دار جهت وضع مقرر در دستگاه خویش را به همراه مبانی قانونی و حدود صلاحیت آن‌ها با امضای بالاترین مقام دستگاه اعلام نمایند تا در پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار (به نشانی [qavanin.ir](http://qavanin.ir)) که از این پس، پایگاه کسب و کار نامیده می‌شود جهت آگاهی عموم منتشر و بروزرسانی گردد (ماده ۲ آیین‌نامه ماده ۲۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار ابلاغی ۱۴۰۲/۱۲/۱۳ هیأت وزیران).

**بند دوم - حق آگاهی و دسترسی به مقررات**

مصوبه و تصمیمی که موجد حق یا تکلیف عمومی است، قابل طبقه‌بندی به عنوان اسرار دولتی نبوده و انتشار آنها (از جمله در پایگاه ملی اطلاع‌رسانی قوانین و مقررات کشور به نشانی [dotic.ir](http://dotic.ir)) که از این پس پایگاه اطلاع‌رسانی نامیده می‌شود) الزامی است (بند خ ماده ۲ قانون شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها مصوب ۱۴۰۳، بند الف ماده ۳ قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۸۷ و قانون دائمی نمودن قانون آزمایشی اخیر مصوب

۱۳۹۹، مواد ۵ و ۱۱ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷ و ماده ۳ شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متضمن حق و تکلیف برای مردم مصوب ۱۳۹۹).

### بند سوم - حق آگاهی از مقررات معتبر از نامعتبر

فعالان اقتصادی حق دارند به متن «به‌روز شده» که آخرین اصلاحات و الحاقات قوانین و مقررات کشور در آنها اعمال گردیده است (قانون و مقررۀ مَنفَع) حسب مورد از طریق پایگاه اطلاع رسانی معاونت قوانین مجلس یا معاونت حقوقی ریاست جمهوری آگاهی و دسترسی داشته باشند (جزء ۸ بند ۹ «سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری» ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۲ مقام معظم رهبری، بند ج تبصره اصلاحی بند ۱ ماده ۳ قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۱۸ و مواد ۱۱ و ۱۲ شیوه‌نامه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات متضمن حق و تکلیف برای مردم مصوب ۱۳۹۹).

### بند چهارم - حق بر شفافیت مقررات

مقررات باید به حدی روشن و قابل فهم باشند که در اجرا میان مشمولین آن اعم از مجریان و ذینفعان اختلافی ایجاد نگردد (بند ۳ سیاست‌های کلی «امنیت اقتصادی» ابلاغی ۱۳۷۹/۱۱/۳ و جزء ۳ بند ۹ «سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری» ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۲ مقام معظم رهبری).

### بند پنجم - حق استعلام و تقاضای رفع ابهام از مقررات

کلیه دستگاه‌های اجرایی مرتبط با محیط کسب و کار و همچنین سازمان‌ها و ادارات کل آنها در مراکز استان‌ها، موظفند به سؤالات نمایندگان تشکل‌ها و فعالان اقتصادی پاسخ داده و مطالبات و شکایات آنها را بررسی نمایند (ماده ۱۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰).

### بند ششم - حق ارائه پیشنهاد اصلاح، حذف یا وضع مقررات مرتبط با محیط کسب و کار

تشکل‌های اقتصادی سراسری می‌توانند درخواست‌های خود را برای اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی محل کسب و کار، حسب مورد به دبیرخانه شورای گفت‌وگو یا هیأت مقررات‌زدایی و بهبود محیط کسب و کار ارسال نمایند (ماده ۱۲ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰، تبصره ۸ ماده ۷ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ الحاقی ۱۳۹۴/۲/۱ و اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۱۵ و بندهای الف و ب ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور). مصوبات شورای گفت‌وگو حداکثر ظرف سی روز و مصوبات هیأت مقررات‌زدایی و بهبود محیط کسب و کار حداکثر ظرف چهل و پنج روز در دستور کار هیأت دولت قرار می‌گیرد تا نسبت به آن تصمیم‌گیری شود (تبصره ۴ ماده ۱۱ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰).

**بند هفتم - حق دعوت از مقامات دولتی و تکلیف آنها به شرکت در جلسات**

وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی که موضوع مربوط به آن دستگاه در دستور شورای گفت‌وگو قرار می‌گیرد، موظف است با دعوت دبیرخانه این شورا، خود در جلسه مربوطه در شورا شرکت کند و حسب مورد نمایندگان تام‌الاختیار خود را به کمیسیون‌های زیر مجموعه دبیرخانه شورا معرفی نماید (تبصره ۱ انتهای ماده ۱۱ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰).

**بند هشتم - حق مشارکت در تدوین مقررات**

دولت و دستگاه‌های اجرایی مکلفند هنگام تدوین یا اصلاح مقررات، نظر کتبی اتاق‌ها، تشکل‌های اقتصادی، انجمن‌های صنفی-حرفه‌ای و سازمان‌های مردم‌نهاد مربوط را استعلام و مورد توجه قرار دهند و در صورت لزوم از آنها برای شرکت در جلسات دعوت به عمل آورند (ماده ۱۴۳ آیین‌نامه داخلی مجلس اصلاحی ۱۳۹۴/۱۱/۴، ماده ۱۵ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶، مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰ و ماده ۳ دستورالعمل نحوه تدوین مقررات مرتبط با محیط کسب و کار مصوب ۱۴۰۳).

**بند نهم - حق آگاهی از پیش‌نویس مقررات قبل از تصویب**

دستگاه‌های اجرایی مکلفند پیش‌نویس مقررات خود را، یک هفته قبل از صدور، علاوه بر تارنمای خود، در پایگاه اطلاع‌رسانی معاونت حقوقی ریاست جمهوری منتشر و به اطلاع عموم برسانند تا زمینه جمع‌سپاری در تدوین مقررات فراهم گردد (جزء ۹ بند ۹ «سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری» ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۲ مقام معظم رهبری، ماده ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار الحاقی سال ۱۴۰۰ و تبصره ۲ ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۴ همین قانون).

**بند دهم - حق لازم‌الاجرا نداشتن مقررات منتشر نشده در پایگاه کسب و کار**

دستگاه‌های اجرایی مکلفند مقررات خود را بلافاصله در پایگاه کسب و کار ثبت و به اطلاع عموم برسانند. از تاریخ ۱۴۰۲/۲/۲۸، لازم‌الاجرا شدن مقررات مرتبط با محیط کسب و کار، منوط به ثبت و انتشار آنها در پایگاه یاد شده است (ماده ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی آن).

**بند یازدهم - حق محفوظ ماندن حقوق مکتسبه شهروندان در برابر مقررات جدید**

دستگاه‌های اجرایی نمی‌توانند اجرایی شدن احکامی از مقرر را که موجب تکلیف برای شهروندان است و یا حقی از آنها زایل می‌نماید را به تاریخی پیش از انتشار مقرر در پایگاه کسب و کار تسری دهند. رعایت حقوق مکتسبه شهروندان در هر حال الزامی است (تبصره ۲ ماده ۷ آیین‌نامه لزوم ثبت و اطلاع‌رسانی مقررات در پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار ابلاغی ۱۴۰۲/۲/۹ هیأت وزیران، ماده ۴ اصلاحی قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۹۰/۴/۸ و ماده ۱۱ آیین‌نامه اجرایی آن و نیز تبصره ۱ ماده ۶ قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰).

**بند دوازدهم - حق داشتن مهلت مقتضی جهت رعایت مقررہ پس از انتشار**

حق بر ثبات نسبی قوانین و مقررات و مصونیت در برابر تغییر پیاپی و مکرر آنها یکی از حقوق مردم است (بند ۳ سیاست‌های کلی امنیت اقتصادی). در همین راستا، دستگاه‌های اجرایی مکلفند با رعایت جدول پیوست آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مهلت مناسبی را بین انتشار و لازم‌الاجرا شدن مقررہ لحاظ کنند (جزء ۷ بند ۹ «سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری» ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۲ مقام معظم رهبری، ماده ۲۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی آن و نیز ماده ۵ دستورالعمل نحوه تدوین مقررات مرتبط با محیط کسب و کار مصوب ۱۴۰۳).

**بند سیزدهم - حق گزارش مقررات مغایر قوانین**

مردم می‌توانند مقررہ خلاف اصول قانون اساسی به ویژه اصول اقتصادی آن را در سامانه پیگیری اجرای قانون اساسی معاونت حقوقی ریاست جمهوری به نشانی ([asas.ir](http://asas.ir) یا [portal.ir](http://portal.ir)) ثبت نمایند تا اقدامات لازم در چهارچوب «دستورالعمل نحوه اعمال مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی» ابلاغی ۱۴۰۱/۵/۳ رئیس جمهور صورت پذیرد. همچنین حق دارند مقررات خلاف قانون را به سامانه ۱۲۰ به نشانی ([divan-edalat.ir](http://divan-edalat.ir)) گزارش نمایند تا معاونت حقوق عامه دیوان عدالت اداری، درخواست ابطال یا توقف آنها را در هیأت عمومی دیوان عدالت اداری طرح نماید. اعلام گزارش نیاز به پرداخت هزینه یا تشریفات خاصی ندارد (ماده ۱۲۰ قانون دیوان عدالت اداری).

**بند چهاردهم - رصد و پایش**

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران (به عنوان دبیرخانه کمیته حمایت از کسب و کار و شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی) با همکاری سایر اتاق‌ها و تشکل‌های اقتصادی موظف است گزارش نقض موردی حقوق مندرج در این راهنما را به نحو مستمر و نیز پایش تحقق آن را سالانه به وزارت امور اقتصادی و دارایی و معاونت حقوقی ریاست جمهوری ارسال نماید.

پیش‌نویس این راهنما در تاریخ ۱۴۰۳/۳/۱۲ در پایگاه اطلاع‌رسانی بارگذاری و متعاقباً در (۱۴) بند جهت آگاهی فعالان اقتصادی و رعایت دقیق آن توسط دستگاه‌های اجرایی ابلاغ و در پایگاه کسب و کار منتشر گردید.

مجید انصاری

